

14.1.2022

Lausunnon antaja: Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry (FIFUR)
Lausuntopyyntö: Maa- ja metsätalousministeriön 4.11.2021 päiväämä lausuntopyyntö
VN/12277/2021
Lausunnon aihe: Hallituksen esitys uudeksi eläinten hyvinvointilaiksi

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta ja eläinten hyvinvointityö turkiselinkeinossa

FIFUR kiittää mahdollisuudesta saada tulla kuulluksi eläinten hyvinvointilain uudistusprosessissa.

Nykyinen, voimassa oleva eläinsuojelulaki on maailman muuttuessa jo vanhentunut ja on ollut uudistuksen tarpeessa pidemmän aikaa. Olemme iloisia siitä, että lain uudistustyö on vihdoon näin pitkällä. Uudistetun lain eläinten hyvinvoinnista tulisi edistää kaikkien eläinten hyvinvointia, niin lemmikinä pidettävien lajien kuin tuotantoeläinten osalta, kuitenkin mahdollistaen tuotantoeläinlinkeinojen jatkuvuuden ja kannattavuuden Suomessa.

Lakiluonnokseen on tuotu monta eläinten hyvinvoinnille tärkeää asiaa ja luonnos on kokonaisuudessaan perusteltu, mutta kuitenkin laki edelleen keskittyy enemmän eläimen rakennettuun lähiympäristöön ja muihin mitattaviin parametreihin, kuin eläimen hyvinvointiin. On ymmärrettävää, että laissa tulee olla selkeästi tulkittavia kehyksiä toimivan ja yhdenmukaisen valvonnan mahdollistamiseksi, mutta luonnokseen ei ole tuotu edellytyksiä hyvinvoinnin tason tai sen edistymisen arvioimiseen.

Valvonnan tulkintoja haetaan usein myös lain perusteluista, ja siksi näiden perustelujen tulee olla selkeitä ja puolueettomia. Uuden eläinten hyvinvointilain tulee mahdollistaa elinkeinon omien hyvinvointiohjelmien kehittäminen ja käyttöönotto. Laki ei ole hyvinvoinnin mittari, vaan eläinpidolle asetettu minimitaso.

2000-luvulla tuotantoeläintiloille on kohdistunut yhä enemmän tuotantoeläinolojen vastustajien luvattomia tunkeutumisia, salakuvausiskuja ja suoraan eläimiin kohdistuvia tuhotöitä, kuten Kalajoella toukokuussa 2020 tehdyssä turkistilaiskussa. Tunkeutumisissa rikotaan piittaamattomasti tilahygieniamääräyksiä ja teoilla on aiheutettu eläintautien ja zoonosien leviämiskä. FIFURin mielestä luvattomat tunkeutumisesta tuotantoeläintiloihin tulee viedä kotirauhan rikkomisen piiriin, sillä julkisrauhan piirissä tunkeutumisista ei oikeuskäytännössä ole tullut käytännössä mitään seuraamuksia. Vaihtoehtoisesti tuotantoeläintiloihin tehty luvattomat tunkeutumisesta tulisi eläinten hyvinvointilaissa määritellä eläinsuojelurikokseksi (6§).

Pitkjänteistä työtä eläinten hyvinvoinnin eteen

Suomen turkiselinkeino haluaa profiloitua turkisalalla maailman vastuullisimpana toimijana, ja Suomi on alan vastuullisuuden ja sertifiointin edelläkävijä. On itsestään selvää, että eläinten hyvinvointi on tuotannon perusedellytys. Turkiselinkeino onkin mittavilla satsauksilla itse kehittänyt monia eläinten hyvinvointia edistäviä toimia.

Tärkeimpänä näistä on Euroopan laajuinen turkiseläinten hyvinvointimittaristo WelFur, joka perustuu eri eläinlajeille luodun Welfare Quality® -hyvinvointimittariston periaatteisiin. Eläinlajikohtaiset WelFur-mittaristot on rakennettu minkille, ketulle ja suomensupille. Arviointiohjelma on toteutettu yhdessä seitsemän kansainvälisen yliopiston ja tutkimuslaitoksen sekä sertifiointipalveluja tuottavien yritysten kanssa. WelFur-sertifiointin käyttöönotto tapahtui vaiheittain vuosina 2017-2020. Vuoden 2020 alusta kaikilla eurooppalaisilla turkishuutokauppayhtiöillä on ollut ainoastaan WelFur-sertifioituja eurooppalaisia turkisnahkoja myyntivalikoimissaan. Useille tuotantoeläimille on kehitetty WQ-hyvinvointimittaristo, mutta näitä ei kuitenkaan ole otettu kovinkaan laajaan käyttöön. Euroopan komissio tunnusti WelFur-ohjelman tammikuussa 2019. Kyseessä on ensimmäinen eläinten hyvinvointia koskeva ohjelma, joka esitellään komission ei-sitovien aloitteiden tietokannassa. Syksyllä 2021 noin 1500 turkistilayritystä Euroopassa ja Euroopan ulkopuolella (Yhdysvallat, Kanada jne.) on mukana WelFur-sertifiointissa.

WelFurin lisäksi turkiselinkeino Suomessa on jo vuodesta 2005 lähtien ylläpitänyt sidosryhmien kanssa yhteistyössä kehitettyä suomalaista tilasertifiointiohjelmaa (Finnish Standards Fox/Mink/Finnraccoon). Tilasertifiointi kattaa käytännössä lähes kaikki FIFURin alueyhdistysten aktiiviset jäsentilat ja siis suurimman osan kotimaisista turkistiloista. Eläinten hyvinvointiin keskittyvä WelFur-arviointijärjestelmä kuuluu yhtenä osana suomalaiseen tilasertifiointiin.

Jokaisella sertifioidulla tilalla tehdään koko päivän kestävä auditointi kerran vuodessa. Käynnillä arvioidaan eläinten hyvinvointi, tarkistetaan, että lain minimitaso täyttyy, ja valvotaan, että tila noudattaa elinkeinon asettamia sertifiointivaatimuksia.

Elinkeino on myös luonut turkiseläinten terveydenhuolto-ohjelman, Furevan, joka käynnistyi 2015. FIFUR tarjoaa jatkuvasti jäsenilleen korkeatasoisia laboratorio- ja eläinlääkäripalveluita sekä asiantuntevan diagnostiikan eläinten sairauksien hoidon turvaamiseksi.

Syksyllä 2021 kansainvälinen turkisalalan kattojärjestö International Fur Federation on lanseerannut koko arvoketjun kattavan Furmark-standardin, joka kattaa tilatason lisäksi myös nahkojen muokkauksen ja pukinevalmistajat kuluttajalle asti ja tarjoaa jäljitettävyyden ketjun eri vaiheisiin.

2. lakiehdotuksen pykälät ja yksityiskohtaiset perustelut

Yleiset periaatteet ja vastuu eläimistä

Lakiluonnoksen yleisperusteluiden kohdassa 2.1.2 todetaan että ”eläintenpito esimerkiksi tuotantotarkoituksia varten aina sisältää tekijöitä, jotka aiheuttavat eläimelle kärsimystä, eikä tätä kärsimystä voida kokonaan välttää”. Muotoilu on hyvin syyllistävä, ja esitetäänkin, että se muotoillaan seuraavasti: ”Kaikki eläintenpito, sekä tuotantotarkoituksessa että lemmikinä, sisältää aina tekijöitä, jotka saattavat vaikuttaa eläinten hyvinvointia heikentävästi.”

6 § Yleiset periaatteet

Koska lain perimmäinen tarkoitus on suojata eläimiä tarpeettomalta kärsimykseltä eikä niiden hyvinvointia saa tarpeettomasti vaarantaa, esitämme, että tiloille luvatta tunkeutuminen laskettaisiin eläinsuojelurikokseksi 6 § perusteella.

Tiloille luvatta tunkeutajat voivat toiminnallaan tuoda tilalle tartunnallisia, yleisvaarallisia ja zoonoottisia sairauksia sekä aiheuttavat normaaleista hoitotoimenpiteistä poikkeavalla toiminnallaan eläimille suurta stressiä ja heikentävät näin eläinten hyvinvointia.

8 § Eläinlajien ja eläinten pitoa koskevat rajoitukset sekä 9 § Eläinlajilistojen muuttaminen

On ilahduttavaa, että kaikki tällä hetkellä Suomessa kasvatettavat turkiseläimet on lisätty liitteessä 1 olevaan luetteloon. Turkisalan ollessa jatkuvasti julkisessa keskustelussa mukana ja joidenkin toimijoiden kritisoina, on tärkeää, että positiivisilla olevista tuotantoeläimistä ja näin koko alan olemassaolosta ei voida tehdä päätöksiä yksittäisen kansalaisen tai ryhmittymän mielipiteen mukaisesti ja yksinkertaisella virkamiespäätöksellä.

On hyvä, että sallittujen tuotantoeläinten luettelo on hyvinvointilain liitteenä, jolloin sen muutoksista aina päättää eduskunta. On huomioitava, että tuotantoeläinten luettelostatus vaikuttaa kokonaisuun tuotantoeläinlinkeihin.

Eläinten kohtelu

15 § Eläimille tehtävät toimenpiteet

Turkiseläinkasvattajat tekevät tilallaan eläimille joitakin toimenpiteitä. Minkkien osalta on olennaista, että Aleutian taudin seurantaohjelmaa voidaan jatkaa nykyisellään. Elinkeinon oma laboratorio suorittaa noin 600 000 analyysia vuosittain.

Hopeaketun osalta tehdään pieniä määriä polveutumistestejä, joka otetaan karvanäytteestä. Ketuilla ja suomensupeilla tehdään myös kiiman mittausta ja keinosiemennystä.

Lääkitsemisen, rokottamisen ja yllä mainittujen toimenpiteiden lisäksi turkiseläimille ei suoriteta muita rutiinitoimenpiteitä.

18 § Välineet, laitteet ja aineet

Työturvallisuuden turvaamiseksi oleelliset laitteet, kuten niskapihtien käyttö, on sallittava tarpeen vaatiessa. Hoitajan turvallisuuden on oltava etusijalla. Apuvälineiden käyttöä kuitenkin pyritään välttämään.

Eläinten hoito

21 § Ruokinta ja juotto

Riittävän veden- ja ravinnonsaannin turvaaminen kaikille eläimille on itsestäänselvyys kaikille tuottajille. Turkiseläimet ovat aina saaneet puhdasta vettä ja tutkittua rehua ympäri vuoden, sillä laadukas ruokinta ja juotto vaikuttavat nopeasti eläimen turkin laatuun ja hyvinvointiin.

Lakiluonnokseen 21 §:ään kirjattu muotoilu jatkuvasta vedensaannista (sopivassa määrin) on tarkoituksenmukainen, ja siitä on syytä säätää tarkemmin asetustasolla eri eläinlajien kohdalla. Jatkuvan vedensaannin vaatimus ei tuota turkiseläinlajien ongelmaa, kunhan rakennustoimille annetaan riittävän pitkä siirtymäaika niille tiloille, joilla lisärakentamista tarvitaan, ja kunhan luonnonolosuhteet otetaan huomioon.

25 § Eläinjalostus

Monilla eläinlajeilla jalostus on ongelmallista, osittain siksi, että jalostuspäätökset tehdään sellaisten ihmisten toimesta, joilla ei ole riittävästi tietoa jalostuksesta tai eri ominaisuuksien perinnöllisyydestä. On hyvä, että jalostuspykälä lisätään uuteen lainsäädäntöön. Eläinlajikohtaiset asetustason määritelmät jalostukselle tulisi muotoilla tieteeseen perustuen.

Turkiseläinten jalostukseen liittyvät haasteet on jo tiedostettu elinkeinon piirissä vuosia sitten. Tiedon ja tietoisuuden lisäämiseksi useita hankkeita on käynnistetty yhteistyössä yliopistojen ja sidosryhmien kanssa. Hankkeissa selvitetään erilaisten perinnöllisten ominaisuuksien ja ongelmien problematiikkaa, ja kuinka niihin voidaan vaikuttaa jalostuksella. Jalostuslinjan muutos ei näy välittömästi, vaan muutaman vuoden viiveellä. Käytännön jalostustyössä apuna on elinkeinon kehittämä WebSampo-jalostusohjelma

30 § Eläinten hoitajien pätevyys ja riittävyys

Eläinhoitajien riittävyyden määritelmä tulisi perustua laskelmiin ja turkistilan hoidon osalta on otettava huomioon työvoiman tarpeen vaihtelu kasvatuskauden eri vaiheiden osalta vuoden aikana.

Valvonta ja tietojen julkisuus

76 § Valvonnan yleiset periaatteet

Valvojien pätevydestä ei ole tässä uudessa hyvinvointilain luonnoksessa otettu mitään kantaa. On johdonmukaista, että myös valvojalta edellytetään osaamista ja pätevyyttä, kun sitä muilta toimijoilta vaaditaan. Esitämme, että valvojana voi toimia vain Suomessa laillistettu eläinlääkäri. Eläinlääkärillä tulisi olla osaaminen ja pätevyys arvioida eläinten terveydentilaa ja hyvinvointia, ja osaaminen eri eläinlajien kohdalla tulisi arvioida henkilötason auditoinnilla.

80 § Läsnäolo-oikeus

Esitämme, että omistajalla tulee olla oikeus pyytää mukaan avustaja valvonta- ja tarkastustilanteeseen, oman oikeusturvansa takaamiseksi.

3. Muut kommentit

Tulkintalautakuntien perustaminen

Esitämme perustettavaksi lautakuntia, joissa puidaan tuotantoeläinten osalta lain tulkintakiistoja ja tehdään käytännön linjanvetoja tulkinnoista valvoville viranomaisille. Jokaisen elinkeinoalan lautakunta koostuisi kyseisen elinkeinon edustajista, valvontaviranomaisen edustajista, Ruokaviraston edustajista, aluehallintoviraston eläinlääkäreistä sekä kyseisen elinkeinon sidosryhmien edustajista. Eläinsuojelujärjestöt eivät olisi edustettuna lautakunnissa. Lautakunnan avulla myös eri alueiden valvontaviranomaisten tekemät tulkintaerot voitaisiin minimoida.

Pidämme myös hyvänä, että eläinten kunnioittaminen ehdotetaan lisättäväksi lain tavoitteisiin ja yleisiin periaatteisiin (4.1.2). Eläinten kunnioitus on keskeistä kaikkien tuotantoeläinalojen vastuulliselle harjoittamiselle. Samoin on hyvä, että eläinten pitoa koskeviin rajoituksiin on ehdotuksessa paneuduttu eri näkökulmista (4.1.3).

FIFUR toivoo lainvalmistelun jatkossa otettavaksi huomioon tässä lausunnossa esitetyt kannanotot. Toivomme samalla, että pitkään valmisteltu ja kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen eläinten hyvinvointilakiehdotus hyväksyttäisiin ja saataisiin käytäntöön nopeasti. Kaikille tuotantoeläinalojen toimijoille on tärkeää, että lainsäädäntö on ajantasainen ja ennakoitava, sillä tuottajat tekevät jatkuvasti mittavia investointeja yritystensä ja eläinten hyvinvoinnin kehittämiseen.

Vantaalla 14.1.2022

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liiton puolesta

Marja Tiura
Toiminnanjohtaja

Johanna Korpela
Asiantuntijaeläinlääkäri